

บทที่ 2

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

ทฤษฎีการบริโภคเป็นการศึกษาถึงมูลค่าการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นได้รับอิทธิพลจากปัจจัยใดเป็นตัวกำหนด เช่น รายได้ รสนิยม หรือราคาสินค้า เป็นต้น ขณะที่เราไม่สามารถทราบได้ว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อการบริโภคมากที่สุด และถ้าหากเราทราบว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลมากที่สุดจะทำให้สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการบริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ก่อนทศวรรษที่ 1930 นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกได้มุ่งความสนใจไปในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคและอัตราดอกเบี้ย Keynes เป็นคนแรกที่ทำให้ความเห็นว่าการบริโภคผันแปรตามรายได้เป็นหลัก และการเพิ่มขึ้นของการบริโภคตามรายได้ นั้นเพิ่มขึ้นในจำนวนที่น้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ แนวคิดของ Keynes ในเรื่องการบริโภคได้รับการขยายความเพิ่มเติมโดย นักเศรษฐศาสตร์รุ่นหลัง ๆ และได้เป็นที่รู้จักในนามของ สมมุติฐานรายได้สมบูรณ์ (The Absolute Income Hypothesis) ซึ่งมีรากฐานมาจากแนวคิดของ Keynes ในปี ค.ศ. 1936 การพัฒนาทฤษฎีการบริโภคได้กระทำกันมาอย่างต่อเนื่อง และยังให้ความสำคัญกับรายได้ว่าเป็นตัวกำหนดการใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค ทฤษฎีการบริโภคที่สำคัญและได้รับการกล่าวถึงรองสมมุติฐานการบริโภคของ Keynes ได้แก่ สมมุติฐานรายได้เปรียบเทียบ (The Relative Income Hypothesis) เสนอโดย James Duesenberry ในปี ค.ศ. 1949 สมมุติฐานรายได้ถาวร (The Permanent Income Hypothesis) เสนอโดย Milton Friedman ในปี ค.ศ. 1957 และสมมุติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis) เสนอโดย Albert Ando and Franco Modigliani ในปี ค.ศ. 1963 (ประพันธ์ เสวตนันท์ , 2537)

2.1.1 สมมุติฐานรายได้สัมบูรณ์ (The Absolute Income Hypothesis)

Keynes (1964 อ้างถึงใน รัตนา สานคณิต, 2539) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์เริ่มแรกของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้ที่ได้รับ เราจึงถือว่า Keynes เป็นผู้ริเริ่มสมมุติฐานรายได้สัมบูรณ์ และให้สมมุติฐานในขั้นแรกว่าค่าใช้จ่ายในการบริโภคเป็นฟังก์ชันของรายได้สุทธิสามารถเขียน ได้ดังนี้

$$C = f(Y_d) \quad (1)$$

โดยกำหนดให้ C คือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภค
 Y_d คือ รายได้สุทธิที่แท้จริง
 สมการข้างต้นอาจเขียนในรูปของสมการเส้นตรงได้ว่า

$$C = a + bY_d ; 0 < b < 1 \quad (2)$$

ซึ่งค่า a และ b เป็นค่าคงที่ โดยที่ a เป็นมูลค่าของการบริโภคระดับที่ต่ำที่สุดที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายได้ หรือเป็นระดับของการบริโภคที่มีอยู่แม้ว่ารายได้จะเป็น 0 และเรียกเทอมนี้ว่าเป็นการบริโภค โดยอิสระ (Autonomous Consumption) ส่วน bY_d นั้นเรียกว่าเป็นการบริโภคโดยจูงใจ (Induce Consumption) หมายความว่า การบริโภคจะมีค่าเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับรายได้เป็นสำคัญ สำหรับทฤษฎีฟังก์ชันการบริโภคนี้ Keynes ได้ตั้งกฎที่ว่า The Fundamental Psychological ซึ่งกล่าวว่า โดยปกติผู้บริโภคจะบริโภคเพิ่มขึ้นเมื่อรายได้ของเขาเพิ่มขึ้น แต่การเพิ่มขึ้นในการบริโภคนี้จะเพิ่มขึ้นไม่เท่ากับรายได้ที่เพิ่มขึ้น สิ่งสำคัญของการศึกษาเรื่องนี้ก็คือ ค่าของความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย หรือ MPC และค่าความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ย หรือ APC นั้น Keynes ได้ให้สมมุติฐานว่า ค่า MPC จะเป็นบวก แต่น้อยกว่า 1 ซึ่งสามารถเขียนได้ดังนี้

$$MPC = \frac{\Delta C}{\Delta Y_d} = b \text{ และ } 0 < b < 1 \quad (3)$$

$$\text{ส่วน } APC = MPC + \frac{a}{Y_d} \quad (4)$$

ค่า APC จะลดลง ถ้ารายได้สุทธิเพิ่มขึ้น จากนั้น Keynes ได้กล่าวถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อการบริโภคนอกเหนือจากรายได้ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านจิตวิทยา เช่น การเปลี่ยนแปลงของค่าจ้าง การเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่คาดไม่ถึง การเปลี่ยนแปลงในการคิดลดค่าระหว่างสินค้าปัจจุบันและอนาคต การเปลี่ยนแปลงในนโยบายการคลัง การเปลี่ยนแปลงในการคาดคะเนระดับ

รายได้ในปัจจุบันและอนาคต เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านอัตวิสัย เช่น ความจำเป็น การคิด การณ์ไกล การคิดคำนวณ การปรับปรุงมาตรฐานชีวิต และความภาคภูมิใจ เป็นต้น

2.1.2 สมมุติฐานรายได้เปรียบเทียบ (The Relative Income Hypothesis)

Duesenberry (1949 อ้างถึงใน ประเจิด สินทรัพย์, 2521) ได้เสนอทฤษฎีรายได้เปรียบเทียบ โดยใช้สมมุติฐานเพิ่มเติมจากที่ Keynes ศึกษาไว้ คือ รายได้เปรียบเทียบ (Relative Income) และผลของการเลียนแบบ (Demonstration Effect) มาใช้ในการตัดสินใจในการบริโภค โดยอธิบายว่า ทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนสมมุติฐาน 2 ประการ คือ

- (1) พฤติกรรมการบริโภคของแต่ละบุคคลจะขึ้นอยู่กับซึ่งกันและกัน
- (2) พฤติกรรมการบริโภคจะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

Duesenberry ได้ใช้สมมุติฐานที่ (1) สร้างทฤษฎีขึ้นมาว่า สัดส่วนของรายได้ที่ใช้ในการบริโภคของผู้บริโภคแต่ละคน จะขึ้นอยู่กับชั้นของการกระจายรายได้ หรือรายได้เปรียบเทียบมิใช่รายได้สัมบูรณ์ โดยอธิบายว่า ในปีใดก็ตามผู้บริโภคจะบริโภคในสัดส่วนที่น้อยลง ถ้าผู้นั้นอยู่ในชั้นของการกระจายรายได้ที่สูงขึ้น แต่ถ้าผู้บริโภคแต่ละคนยังอยู่ในชั้นของการกระจายรายได้เดิมก็จะบริโภคในสัดส่วนเดิม แม้ว่ารายได้จะเพิ่มขึ้นก็ตาม ดังนั้นอัตราส่วนของการบริโภคต่อรายได้ โดยส่วนรวมก็จะไม่เปลี่ยนแปลง สำหรับสมมุติฐานที่ 2 นั้นได้นำมาใช้ในการอธิบายถึงการเคลื่อนไหวแบบวัฏจักรของอัตราส่วนของการบริโภคต่อรายได้ จากคำกล่าวที่ว่า การเพิ่มขึ้นของรายได้สุทธิจะไม่ทำให้อัตราส่วนของการบริโภคต่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป (เพราะการบริโภคจะเพิ่มขึ้นด้วย) แต่การลดลงของรายได้สุทธิจะมีผลทำให้อัตราส่วนนี้เพิ่มขึ้น ถ้าสมมุติฐานที่ 2 นี้เป็นจริง การลดลงของรายได้ก็จะมีผลต่อการบริโภคในสัดส่วนที่น้อย เพราะแต่ละคนยังคงรักษาระดับการบริโภคตามแบบแผนการบริโภคเดิม ซึ่งส่วนหนึ่งอาจขึ้นอยู่กับระดับของรายได้ในระยะที่ผ่านมา (previous income) หรือสามารถแทนได้ด้วยรายได้สูงสุดในระยะที่ผ่านมา (peak previous income) ดังนั้นจึงเป็นความจริงที่ว่า การบริโภคจะไม่ลดลงตามรายได้ที่ลดลง ทฤษฎีรายได้เปรียบเทียบอาจแสดงได้ (ประพันธ์ เสวตนันท์, 2537) ดังสมการต่อไปนี้

$$\left(\frac{C}{Y}\right)_t = a + b \left(\frac{Y}{Y_0}\right)_t ; b < 0 \quad (5)$$

โดยกำหนดให้ $(C/Y)_t$ คือ อัตราส่วนของการบริโภคต่อรายได้ในปีปัจจุบัน
 $(C/Y_0)_t$ คือ อัตราส่วนของการบริโภคต่อรายได้สูงสุด
 ในระยะที่ผ่านมา

Duesenberry ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ในระยะที่เศรษฐกิจตกต่ำ หรือเมื่อ $Y_t < Y^0$ อัตราส่วนของการบริโภคต่อรายได้หรือค่า APC จะมีค่าสูงกว่า ในระยะที่เศรษฐกิจรุ่งเรือง หรือเมื่อ $Y_t > Y^0$ ในกรณีที่พิจารณาในระยะยาว ค่า APC จะคงที่ เพราะจากการที่ Y^0 คือ Y_{t-1} (รายได้ในระยะที่ผ่านมา) และถ้าอัตราการเพิ่มของรายได้มีค่าเฉลี่ยร้อยละ r ต่อปี ค่าของ $(Y/Y_0)_t$ จะเท่ากับ $(1+r)^t$ ดังนั้นในระยะยาวแล้วสามารถเขียนค่า APC ได้ว่า

$$\left(\frac{C}{Y}\right)_t = a + b(1+r)^t = A \quad (6)$$

ซึ่งค่า A จะเป็นค่าคงที่ เพราะฉะนั้น ค่า APC ก็จะเป็นค่าคงที่ ซึ่ง Duesenberry ใช้ในการอธิบายถึงการเคลื่อนไหวแบบวัฏจักรของอัตราส่วนการบริโภคต่อรายได้นั่นเอง

2.1.3 สมมติฐานรายได้ถาวร (The Permanent Income Hypothesis)

Friedman (1957 อ้างถึงใน ชลียพร อมรวัฒนา, 2538) ได้อธิบายถึงฟังก์ชันการบริโภคโดยการแบ่งเทอมของรายได้และการบริโภคออกเป็น ส่วนประกอบด้านถาวร (permanent) และด้านชั่วคราว (transitory) ดังนี้

$$Y = Y_p + Y_t \quad (7)$$

$$C = C_p + C_t \quad (8)$$

ซึ่ง Y_p คือ รายได้ถาวร (permanent income)
 Y_t คือ รายได้ชั่วคราว (transitory income)
 C_p คือ การบริโภคถาวร (permanent consumption)
 C_t คือ การบริโภคชั่วคราว (transitory consumption)

Friedman ได้ให้คำจำกัดความของรายได้ถาวรว่าหมายถึง รายได้ที่ผู้บริโภคได้รับจากค่าตอบแทน แรงงานและทรัพย์สินตลอดระยะเวลาชั่วชีวิต ส่วนรายได้ชั่วคราวจะหมายถึง รายได้ที่เกิดขึ้นเป็นบางโอกาส หรือเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว หรือเกิดขึ้นตามความเคลื่อนไหวของเศรษฐกิจ เช่น

มรดก รายได้จากทรัพย์สินที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งรายได้ชั่วคราวนี้จะเป็นบวกหรือลบก็ได้ สำหรับการบริโภคถาวร ได้แก่ มูลค่าของการบริการ ซึ่งได้ถูกวางแผนไว้แล้วว่าจะใช้จ่ายในระยะเวลาสั้น ๆ และการบริโภคชั่วคราวหมายถึง มูลค่าของบริการที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว กรณีของรายได้ถาวรนั้น Friedman กล่าวว่า

$$Y_p = r (PV) \quad (9)$$

โดยกำหนดให้ PV คือ มูลค่าคิดลดปัจจุบัน

$$PV = \sum_{t=0}^n \frac{Y_t}{(1+r)^t} \quad (10)$$

Y_t คือ กระแสรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในระยะเวลา t

T คือ $0, \dots, n$

r คือ อัตราดอกเบี้ย

จากแนวคิดของ Friedman ที่สร้างขึ้นเป็นทฤษฎีรายได้ถาวรนั้น ได้กำหนดเป็นสมการ ดังนี้

$$C_p = k(r, u, w) Y_p \quad (11)$$

โดยกำหนดให้ r คือ อัตราดอกเบี้ย

U คือ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรสนิยมและนิสัยของผู้บริโภค เช่น ความไม่แน่นอนที่จะหามาซึ่งรายได้ ระดับการศึกษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา และสัญชาติ เป็นต้น

W คือ อัตราส่วนของทรัพย์สินต่อรายได้

ในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ของการบริโภคและรายได้นั้น Friedman ได้ใช้ข้อสมมุติ 3 ประการ (ชลิตพร อมรวัฒนา, 2538) คือ

- (1) รายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราวเป็นอิสระจากกัน
- (2) การบริโภคถาวรและการบริโภคชั่วคราวเป็นอิสระจากกัน
- (3) การบริโภคชั่วคราวและรายได้ชั่วคราวเป็นอิสระจากกัน

ซึ่งได้ผลลัพธ์สุดท้ายว่า การบริโภคในปัจจุบันเป็นฟังก์ชันของรายได้ในปัจจุบันและการบริโภคในระยะที่ผ่านมา และสมการนี้มักจะถูกใช้ในรูปแบบทั่วไปในการประมาณค่าฟังก์ชันการบริโภคตามทฤษฎีของ Friedman

2.1.4 สมมุติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis)

สมมุติฐานนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นสมมุติฐานที่มีระบบแบบแผนและมีความละเอียดที่สุด ทฤษฎีนี้เริ่มต้นจากข้อสมมุติที่ว่าเอกชนจะเข้ามาซึ่งอรรถประโยชน์ก็เพียงจากการบริโภคในปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้นเอกชนจะแสวงหาอรรถประโยชน์สูงสุดตลอดชีวิตของเขาเมื่อคำนึงถึงขีดจำกัดของงบประมาณ ซึ่งเท่ากับรายได้จากทรัพย์สิน (property income) บวกกับรายได้จากแรงงาน (labor income) นั่นคือ Ando and Modigliani เริ่มจากฟังก์ชันการบริโภค (รัตนาสายคณิต, 2539) ที่ว่า

$$C_t = k (PV)_t \quad (12)$$

$$\text{และ } (PV)_t = \sum_{i=0}^n \frac{Y_t^A}{(1+r)^i} + \sum_{i=0}^n \frac{Y_t^N}{(1+r)^i} \quad (13)$$

โดยกำหนดให้ PV คือ มูลค่าคิดลดปัจจุบัน
 Y^A คือ รายได้จากทรัพย์สิน
 Y^N คือ รายได้จากแรงงาน
 r คือ อัตราดอกเบี้ย

Ando and Modigliani (1963) สมมุติต่อไปว่า มูลค่าคิดลดปัจจุบันของรายได้จากทรัพย์สินจะเท่ากับมูลค่าของทรัพย์สินนั้น โดยการวัดจากมูลค่าเริ่มแรกของระยะปัจจุบันนั่นคือกำหนดให้

$$\sum_{i=0}^n \frac{Y_t^A}{(1+r)^i} = A_0 \quad (14)$$

และกำหนดให้ A_0 เป็นมูลค่าของทรัพย์สินในระยะเริ่มแรก สำหรับเทอมของรายได้จากแรงงานนั้นสามารถแบ่งออกเป็นรายได้จากแรงงานในปัจจุบัน และรายได้จากแรงงานในอนาคต ดังนั้น เทอม PDV จึงสามารถเขียนได้ว่า

$$PV = Y_0^N + \sum_{t=0}^n \frac{Y_t^N}{(1+r)^t} + A_0 \quad (15)$$

ซึ่ง Y_0^N เป็นรายได้จากแรงงานในปีปัจจุบัน ในการกำหนดรายได้จากแรงงานในอนาคต หรือ $Y_1^N, Y_2^N, \dots, Y_n^N$ นั้นได้สมมุติให้รายได้เฉลี่ยที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในปัจจุบันให้เป็น Y_0^e นั้นเป็นดังนี้

$$Y_0^e = \frac{1}{n-1} \sum_{t=1}^n \frac{Y_t^N}{(1+r)^t} \quad (16)$$

ในที่นี้ $n-1$ คือ จำนวนปีที่ประชากรจะมีชีวิตเหลืออยู่ จากสมการข้างต้นนี้สามารถเขียนได้ว่า

$$\sum_{t=1}^n \frac{Y_t^N}{(1+r)^t} = (n-1) Y_0^e \quad (17)$$

ดังนั้นเมื่อแทนค่านี้ลงในสมการของ PV จะได้

$$PV = Y_0^N + (n-1) Y_0^e + A_0 \quad (18)$$

สำหรับการคำนวณค่า Y_0^e นั้น Ando and Modigliani เลือกใช้ความสัมพันธ์ที่ง่ายที่สุดที่ว่ารายได้เฉลี่ยที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในปัจจุบันหรือ

$$Y_0^e = m Y_0^N ; m > 0 \quad (19)$$

จากนั้นนำไปแทนค่าในสมการการบริโภค ก็จะสามารถใช้วัดในเชิงสถิติได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

2.1.5 อรรถประโยชน์ของการเลือกระหว่างการทำงานกับการพักผ่อน

บุคคลโดยทั่วไปมักจะมีการตัดสินใจเลือกระหว่างการพักผ่อนกับการทำงาน สำหรับการตัดสินใจเลือกการทำงาน ย่อมหมายความว่าบุคคลนั้นจะมีรายได้ในการจับจ่ายซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งมีผลทำให้อรรถประโยชน์ของบุคคลนั้นเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันการตัดสินใจทำงานก็จะหมายถึงการเสียสละเวลาพักผ่อน ซึ่งย่อมทำให้อรรถประโยชน์ของบุคคลนั้นลดลงได้ ดังนั้นบุคคลจึงต้องทำการตัดสินใจว่าจะจัดสรรเวลาระหว่างการทำงานกับการพักผ่อนอย่างไรจึงจะทำให้บรรลุถึงอรรถประโยชน์หรือความพอใจสูงสุด โดยอาศัยฟังก์ชันอรรถประโยชน์ (Utility Function) เป็นเครื่องมือเพื่อแสดงให้เห็นว่าความพอใจหรืออรรถประโยชน์ของบุคคลมีความสัมพันธ์อย่างไรกับการที่บุคคลนั้นตัดสินใจเลือกระหว่างการพักผ่อนกับการทำงาน ซึ่งเราสามารถจะเขียนฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของบุคคลได้ดังนี้

$$U = F(Y, H) \quad (20)$$

โดยกำหนดให้ : U หมายถึง ระดับอรรถประโยชน์ (utility) หรือระดับความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ

Y หมายถึง รายได้

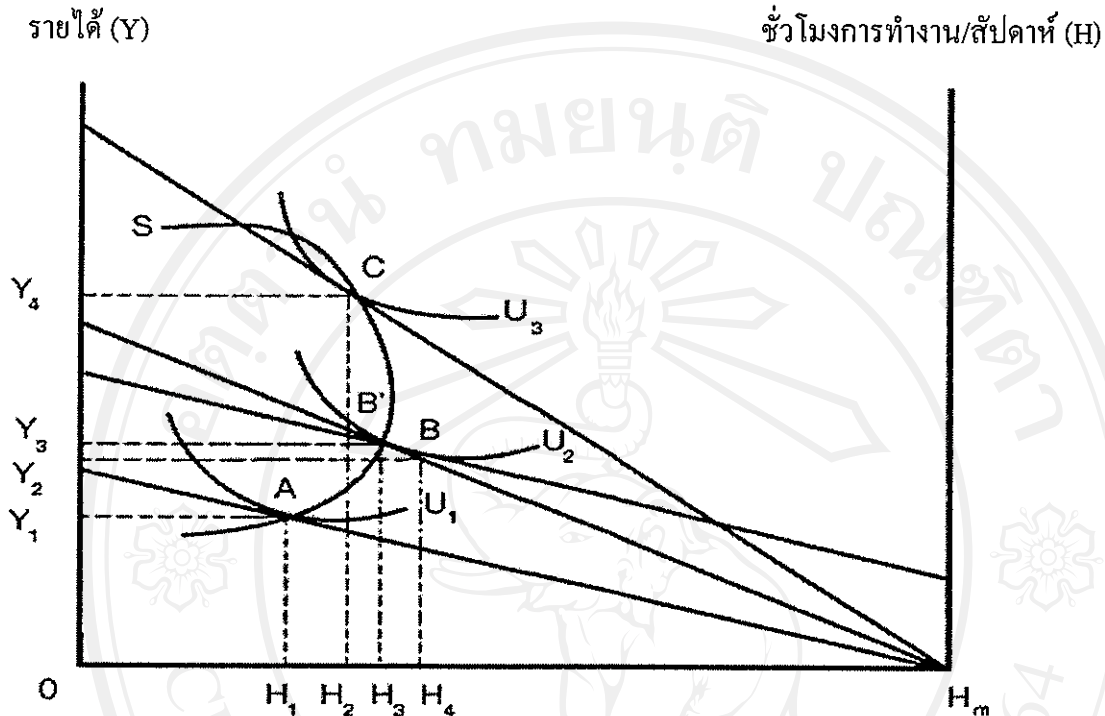
H หมายถึง จำนวนชั่วโมงการทำงาน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

รูปที่ 2.1 แสดงถึงอรรถประโยชน์ของการเลือกระหว่างการงานกับการพักผ่อน

ที่มา: Ehrenberg and Smith (1996)

- ชั่วโมงทำงาน(H)/หน่วยเวลา
 ← ชั่วโมงพักผ่อน(H)/หน่วยเวลา

จากรูปที่ 2.1 แกนนอนวัดจำนวนชั่วโมงต่อหน่วยเวลา ถ้าเราให้หน่วยเวลาเป็นสัปดาห์ จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์จะมีได้มากที่สุดคือ H_m ในการอ่านแกนนอนถ้าอ่านจากซ้ายไปขวาค่าที่ได้คือ ชั่วโมงทำงาน แต่ถ้าอ่านจากขวาไปซ้ายค่าที่ได้คือ ชั่วโมงพักผ่อน เช่นที่ H_3 ชั่วโมงพักผ่อนจะเท่ากับ $H_m - H_3$ แต่ชั่วโมงทำงานจะเท่ากับ OH_3 แกนตั้งวัดด้วยจำนวนรายได้ของบุคคลหรือจำนวนชั่วโมงการทำงาน ในรูปนี้จะเขียนแสดงไว้ทั้งสองแกน ซึ่งจะเลือกใช้แกนใดก็ได้เพราะจำนวนชั่วโมงของการทำงาน จะเท่ากับรายได้ที่บุคคลนี้มีอยู่ ซึ่งหมายถึงการทำงานมากก็ย่อมจะมีรายได้มาก ระดับเส้นอรรถประโยชน์ของบุคคลนี้แสดงในภาพด้วยเส้นความพอใจเท่ากัน (Indifference curve) โดยเส้นที่อยู่สูงกว่าแสดงถึงความพอใจที่มากกว่าและทุกๆจุดบนเส้นเดียวกันจะแสดงถึงความพอใจที่เท่ากัน เช่นที่จุด B และจุด B' บนเส้น U_2 บุคคลนี้จะได้รับความพอใจเท่ากันไม่ว่าจะ

เลือกจุด B ที่ได้รับรายได้เป็นจำนวนเท่ากับ Y_3 และพักผ่อน H_3 ชั่วโมง หรือจุด B' ที่ได้รับรายได้เป็นจำนวนเท่ากับ Y_2 และพักผ่อน H_4 ชั่วโมง แต่ถ้าเปรียบเทียบกับจุด C ซึ่งได้รับรายได้เป็นจำนวนเท่ากับ Y_4 และพักผ่อนเท่ากับ H_2 ชั่วโมงแล้ว จะพอใจจุด C มากกว่าจุด B หรือจุด B' เพราะจุด C อยู่บนเส้น U_3 ซึ่งสูงกว่าเส้น U_2

และเนื่องจากในวันหนึ่งๆ คนงานแต่ละคนมีเวลาจำกัด เพื่อได้มาซึ่งค่าจ้างหรือใช้ไปในการพักผ่อน ขอบเขตหรือโอกาสสูงสุดที่เขาจะทำได้ แสดงได้รูปของเส้น Budget Constraint Line เมื่อให้แกน OY แทนรายได้ต่อวันเป็นบาท แกน OH แทนเวลาทั้งหมดในระยะเวลาหนึ่งและด้วยข้อสมมติฐานของความพอใจสูงสุด คนงานหรือครอบครัวที่จะได้ความพอใจสูงสุดจากรายได้และเวลาพักผ่อน คุณภาพของความพอใจสูงสุดจะอยู่ที่จุดสัมผัสของเส้น iso-utility และเส้น budget constraint ในที่นี้คือจุด A, B และอยู่ที่จุด C เมื่อเส้น budget constraint เพิ่มขึ้น

จากเดิมคุณภาพอยู่ที่จุด A ณ ระดับรายได้เท่ากับ OY_1 จะทำงานเท่ากับ OH_1 และพักผ่อนเท่ากับ H_1 ชั่วโมง ต่อมาเมื่ออัตราค่าจ้างสูงขึ้นระยะสั้น คนงานจะเสนอขายแรงงานมากขึ้นและพักผ่อนน้อยลง เช่นที่จุด B เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นเป็น OY_2 เขาจะทำงานเท่ากับ OH_2 ชั่วโมง และพักผ่อนเท่ากับ H_2 ชั่วโมง เส้นอุปทานแรงงานจะมีลักษณะเป็น positive slope หรืออาจเป็น negative slope เมื่ออัตราค่าจ้างสูงขึ้นในระยะยาว คนงานจะเสนอขายแรงงานน้อยชั่วโมงลงและพักผ่อนมากขึ้น เช่นที่จุด C เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นเป็น OY_3 เขาจะทำงานลดลงจาก OH_2 เป็น OH_3 และจะพักผ่อนมากขึ้น จาก H_2 เป็น H_3 ซึ่งการที่เส้นอุปทานเป็นเส้น negative slope หรือ positive slope นั้น เนื่องจากผลของการเปลี่ยนแปลง 2 ประการคือ ผลทางด้านทดแทน (substitution effect) และผลทางด้านรายได้ (income effect) ถ้าค่าจ้างเปลี่ยนแปลงในระยะสั้น ผลของการทดแทนจะมีอิทธิพลมากกว่าผลทางด้านรายได้ และจะมีผลให้เส้นอุปทานแรงงานเป็น positive slope แต่ถ้าอัตราค่าจ้างเพิ่มขึ้นเป็นระยะเวลานานและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยผลทางด้านรายได้จะมีอิทธิพลมากกว่าผลของการทดแทน เส้นอุปทานแรงงานจะเป็น negative slope

ส่วนในการศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวต่างชาตินี้ เราจะใช้ทฤษฎีทางเลือกของผู้บริโภค (Theory of consumer choice) เข้ามาอธิบายถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยที่การท่องเที่ยวก็เปรียบเสมือนการบริโภคสินค้าชนิดหนึ่งของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะมีปัจจัยทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม อาทิเช่น รายได้ เพศ อายุ รวมถึงระยะเวลาพำนักเฉลี่ย เข้ามามีบทบาทต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพราะถ้ารายได้ของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้มีการบริโภคสินค้าทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นตามไปด้วย เป็นต้น

จากแนวความคิดทฤษฎีทางเลือกของผู้บริโภค ผู้บริโภคจะเลือกบริโภคสินค้าที่ตนเองจะได้รับความพอใจสูงสุดภายใต้งบประมาณหรือรายได้ของตนเองที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งในการศึกษาคครั้งนี้ก็จะทำการศึกษาดังปัจจัยดังกล่าว ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ตลอดจนทั้งรูปแบบพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวภายในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

พิสิทธิ์ สุขสวัสดิ์ (2541) ได้ค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง “แบบแผนการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ในเขตอำเภอป่าตอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ (1) ศึกษาลักษณะและทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และ (2) ศึกษาแบบแผนการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ในเขตอำเภอป่าตอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การศึกษานี้ครอบคลุมเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอป่าตอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 200 ตัวอย่าง ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental random sampling) การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม และพักค้างคืนในอำเภอป่าตองอย่างน้อย 1 คืน เครื่องมือทางสถิติในการวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์การจำแนกเชิงพหุ (Multiple Classification Analysis: MCA)

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายและหญิง ในสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 56.5 ต่อ 43.5 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.0 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี เกือบทั้งหมด ร้อยละ 81.0 มีสถานภาพเป็นโสด ทางด้านการศึกษาสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าและต่ำกว่าปริญญาตรีใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 53.5 ต่อ 46.5 ตามลำดับ และร้อยละ 52.5 ประกอบอาชีพอิสระรวมทั้งเป็นเจ้าของกิจการ นักท่องเที่ยวร้อยละ 69.5 ถือสัญชาติของประเทศในทวีปยุโรป ระยะเวลาในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1-3 เดือน คิดเป็นร้อยละ 40.5 และนักท่องเที่ยวร้อยละ 40.0 ได้รับข้อมูลข่าวสารแหล่งท่องเที่ยวจากหนังสือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว

ทางด้านสิ่งจูงใจของแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอป่าตอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 68.0 ระบุว่า แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ถ้ำ วนอุทยาน น้ำตกหรือป่าเขา เป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่มาเยือนอำเภอ

ปลายร้อยละ 85.5 มาเที่ยวเป็นครั้งแรก โดยมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวที่อำเภอปลายทางต่ำกว่า 1 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 82.0 และมีค่าใช้จ่ายอยู่ระหว่าง 500-2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.5

สำหรับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบริการในเขตอำเภอปลายทาง เรียงตามลำดับคือ บริการด้านอาหาร บริการที่พักอาศัย การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การจราจร ไฟฟ้า ประปา การคมนาคมขนส่ง การให้บริการของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และการสื่อสาร โทรคมนาคม ส่วนความประทับใจโดยรวมทั้งบริการและสถานที่ท่องเที่ยว นั้น นักท่องเที่ยวระบุว่า มีความพึงพอใจในระดับสูง ส่วนปัจจัยที่บั่นทอนความน่าสนใจของการท่องเที่ยวในเขตอำเภอปลายทาง จังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับปัจจัยทางด้านมลพิษของสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือ ความพอเพียงของสาธารณูปโภคพื้นฐาน

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 90% ขึ้นไป ได้แก่ ตัวแปรสัญชาติของนักท่องเที่ยวและอาชีพของนักท่องเที่ยว ส่วนตัวแปรทางด้านประชากรคือ เพศและอายุ รวมถึงตัวแปรด้านระดับการศึกษา ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับดังกล่าวแต่อย่างใด ผลการวิเคราะห์โดยใช้การจำแนกเชิงพหุ (MCA) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) เท่ากับ 0.085 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2,364.40 บาท

ผลกระทบของตัวแปรทางด้านสัญชาติของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวที่ถือสัญชาติของประเทศในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือ ออสเตรเลีย และทวีปอื่นๆ นอกเหนือจากยุโรป อเมริกาเหนือและออสเตรเลีย มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยเท่ากับ 2,692.50 บาท 1,443.07 บาท 2,374.11 บาทและ 1,550.14 บาท ตามลำดับ ส่วนผลกระทบของตัวแปรด้านอาชีพของนักท่องเที่ยวนั้น นักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของรัฐ พนักงานหรือลูกจ้างบริษัทเอกชน ประกอบอาชีพอิสระรวมถึงเจ้าของกิจการและพนักงานเกษียณอายุ มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยเท่ากับ 3,461.90 บาท 1,677.66 บาท 2,118.66 บาทและ 5,269.26 บาทตามลำดับ

ปวีณา โทณแก้ว (2542) วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่กำหนดรูปแบบการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวกับตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 900 ตัวอย่าง ที่ได้จากแหล่งท่องเที่ยวที่มีรายได้จากค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวสูงสุด 6

อันดับแรกของประเทศ ซึ่งได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ หาดใหญ่ นครราชสีมา กาญจนบุรี และพัทธยาตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย กับตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวดังกล่าว พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มี 5 ตัวดังนี้คือ เพศของนักท่องเที่ยว จะมีสัมพันธ์เชิงลบกับค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวกล่าวคือ นักท่องเที่ยวเพศหญิงจะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากกว่าเพศชาย อายุของนักท่องเที่ยว จากค่าสถิติของอายุของนักท่องเที่ยวพบว่า อายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว หมายความว่าเมื่อนักท่องเที่ยวมีอายุมากขึ้นจะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากขึ้น การศึกษาของนักท่องเที่ยวคือ นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรี จะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากกว่าระดับการศึกษาอื่นๆ อาชีพของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพลูกจ้าง/พนักงานเอกชน อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัวและอาชีพแม่บ้าน/ทำงานในครอบครัว จะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ และรายได้ของนักท่องเที่ยวพบว่า เมื่อนักท่องเที่ยวมีรายได้เพิ่มขึ้นเขาจะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากขึ้นด้วย

สุพรรณมา ทัศนภาค (2545) ได้ค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง “ปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างและทราบถึงปัจจัยต่างๆที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาได้กำหนดไว้ทั้งหมด 6 หมวดคือ 1) ปัจจัยด้านศิลปวัฒนธรรม 2) ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 3) ปัจจัยด้านการบริการและอภัยภัยไมตรีของชาวเชียงใหม่ 4) ปัจจัยด้านความปลอดภัย 5) ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายและ 6) ปัจจัยด้านอื่นๆ

ข้อมูลปฐมภูมิได้จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาพักค้างคืน ในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด 180 ราย และกลุ่มผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวอีกจำนวน 30 ราย ส่วนข้อมูลทุติยภูมิเก็บรวบรวมจากเอกสารของหน่วยงานของรัฐบาล จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่ในทวีปยุโรป เป็นเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 21-30 ปี มีอาชีพทำงานภาคเอกชน ส่วนมากมีสถานภาพการสมรสเป็นโสด มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 เหรียญสหรัฐต่อปี และนักท่องเที่ยวส่วนมากไม่เคยเดินทางมาเชียงใหม่มาก่อน

ส่วนผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพบว่า ปัจจัยด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นอันดับแรกที่ดึงดูดให้เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดเชียงใหม่ รองลงมาคือ

ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ปัจจัยด้านการบริการและอสังหาริมทรัพย์ของชาวเชียงใหม่ ปัจจัยด้านความปลอดภัย ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายต่ำ และปัจจัยอื่นๆ ตามลำดับ และเมื่อทำการวิเคราะห์ นักท่องเที่ยวแยกตามกลุ่มเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้และถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่าปัจจัยด้านศิลปวัฒนธรรมยังคงเป็นปัจจัยที่ดึงดูดเป็นอันดับแรก

ในส่วนของการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศหลังจากที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่แล้วก็ยังพบว่า ปัจจัยแรกที่พึงพอใจหรือประทับใจยังคงเป็น ปัจจัยด้านศิลปวัฒนธรรม รองลงมาคือปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ปัจจัยด้านการบริการและอสังหาริมทรัพย์ของชาวเชียงใหม่ ปัจจัยด้านความปลอดภัย ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายต่ำ และปัจจัยอื่นๆตามลำดับ สำหรับการแยกการวิเคราะห์นักท่องเที่ยวตามกลุ่มเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ และรายได้ก็ปรากฏผลไม่แตกต่างจากการวิเคราะห์โดยรวมแต่อย่างใด ยกเว้น นักท่องเที่ยวชาวออสเตรเลียที่มีความเห็นแตกต่างจากนักท่องเที่ยวชาติอื่นคือ เห็นว่าปัจจัยด้านศิลปวัฒนธรรม ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ปัจจัยด้านการบริการและอสังหาริมทรัพย์ของชาวเชียงใหม่และปัจจัยด้านความปลอดภัย สร้างความพอใจหรือประทับใจให้เท่ากันหลังจากมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

ในด้านการศึกษาผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้ทราบความคิดเห็น รวมทั้งคำแนะนำในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ นั้นพบว่า ปัจจัยแรกที่คิดว่า นักท่องเที่ยวใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวยังจังหวัดเชียงใหม่คือ ปัจจัยด้านศิลปวัฒนธรรมรองลงมาคือ ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและปัจจัยด้านการบริการและอสังหาริมทรัพย์ของชาวเชียงใหม่ ปัจจัยด้านความปลอดภัยและปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายต่ำ ตามลำดับ เช่นเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งก่อน และหลังจากการเดินทางมาเชียงใหม่ ก็ยังคงพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสำคัญกับ ปัจจัยด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นอันดับหนึ่ง ปัจจัยรองลงมาคือ ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ปัจจัยด้านการบริการและอสังหาริมทรัพย์ของชาวเชียงใหม่ ปัจจัยด้านความปลอดภัยและปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายต่ำ ตามลำดับ สำหรับปัญหาที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพบเห็นมากที่สุดคือ ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมและรองลงมาคือปัญหาผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวไม่มีคุณภาพ

กรุณา บุญมาเรือน (2546) ได้ค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของปัจจัยหลัก ที่มีผลต่อการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาประเทศไทย

10 อันดับแรก ซึ่งประกอบไปด้วยนักท่องเที่ยวมาเลเซีย ญี่ปุ่น จีน ไต้หวัน สหราชอาณาจักร เกาหลี สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา เยอรมนีและออสเตรเลีย ตามลำดับ

การวัดผลการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ได้ทำการศึกษาจากตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์มหภาคที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจท่องเที่ยวต่างประเทศของผู้บริโภค โดยได้ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาในช่วงปี ค.ศ.1981-2000 ประกอบด้วยรายได้เฉลี่ยต่อหัว อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง นอกจากนี้แล้วยังมีตัวแปรหุ่นสองตัวได้แก่ วิกฤตเศรษฐกิจเอเชียและสงครามอ่าวเปอร์เซีย จากนั้นหาความสัมพันธ์ระยะยาวของตัวแปรทั้งหมดโดยใช้เครื่องมือทางสถิติ

ผลการศึกษาพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อหัวของนักท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อนักท่องเที่ยวจีน จากสมมติฐานพบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้น 1,250 คน หากรายได้ของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 1 ดอลลาร์สหรัฐ อัตราแลกเปลี่ยนมีผลกระทบมากที่สุดกับนักท่องเที่ยวเกาหลีและญี่ปุ่น โดยจำนวนนักท่องเที่ยวเกาหลีจะเพิ่มขึ้น 18,485 คน ขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นจะเพิ่มขึ้น 8,432 คน เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มขึ้น 1 วอนและ 1 เยน ตามลำดับ ส่วนปัจจัยค่าใช้จ่ายในการเดินทางมีนัยสำคัญมากที่สุดต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวเยอรมัน โดยเมื่อค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น 1 ดอลลาร์สหรัฐ จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 7,628 คน นอกจากนี้แล้วการศึกษาผลกระทบจากเหตุการณ์ต่างๆพบว่า วิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย มีผลกระทบทางด้านบวกต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความได้เปรียบทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนกับประเทศไทยมากที่สุดเนื่องมาจากค่าเงินบาทอ่อนค่า โดยจะทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นเดินทางมาประเทศไทยเพิ่มขึ้น 275,996 คน จำนวนนักท่องเที่ยวเยอรมันเดินทางมาประเทศไทยเพิ่มขึ้น 275,996 คนและจำนวนนักท่องเที่ยวสหราชอาณาจักรเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยเพิ่มขึ้น 115,579 คน ในทางตรงกันข้ามผลกระทบทางด้านลบจะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวเอเชียเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวมาเลเซีย เกาหลี ไต้หวันและสิงคโปร์ ตามลำดับ ส่วนผลกระทบจากสงครามอ่าวเปอร์เซียนั้น จะส่งผลทางด้านลบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวมาเลเซีย ซึ่งจะลดลงถึง 251,086 คน

ธนาศย์ ศรีวิบูลย์รัตนา (2546) ได้ค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง “การวิเคราะห์ความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายในภาคกลางของประเทศไทย” การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงค่าแนวโน้มของการบริโภคหน่วยสุดท้ายในภาคกลางของประเทศไทยในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2539 และช่วงหลังเกิดวิกฤต ปี 2543 และทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคของครัวเรือนในภาคกลางของประเทศไทย โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แบบจำลองวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS) และการทดสอบปัญหา Heteroscedasticity มา

ทำการวิเคราะห์ โดยใช้ข้อมูลแบบภาคตัดขวาง ปี 2539 และ ปี 2543 ในภาคกลางของประเทศไทย จำนวน 26 จังหวัด จากสำนักงานสถิติแห่งชาติและธนาคารแห่งประเทศไทย และในการศึกษายังได้นำตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) มาทดสอบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสมการ (Structural Changes)

สุมัทธา สัมมนากุล (2546) ได้ค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง “การวิเคราะห์ความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ” ซึ่งในการศึกษาได้ใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด พร้อมกับทำการทดสอบปัญหาการมีความแปรปรวนแตกต่างกัน รวมทั้งทำการทดสอบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง โดยใช้ตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหุ่นที่ได้มีค่าไม่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นแสดงว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในค่าการบริโภคที่ไม่ขึ้นกับรายได้ และค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายในช่วงระหว่างก่อนเกิดวิกฤตและหลังเกิดวิกฤต

กาญจนา เขื่อนแก้ว (2547) ได้ค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง “ปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยให้มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ ประการแรกเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยให้เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ และประการที่สองเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยให้เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวนมากมีถิ่นที่อยู่อาศัยทางภาคเหนือ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 37 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรสที่สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพลูกจ้างและพนักงานเอกชนมากกว่าอาชีพอื่น และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 13,625 บาท ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยพบว่าจะเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่โดยเฉลี่ย 3 วัน ส่วนมากเดินทางมากับครอบครัวและญาติ และใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเป็นพาหนะในการเดินทาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยวหรือพักผ่อนเป็นสำคัญ และมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ทั้งสิ้น โดยเฉลี่ยต่อคนต่อครั้งเป็นจำนวนเงิน 5,745 บาท

สำหรับผลการศึกษาด้านปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยให้มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว

ประเภทธรรมชาติเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือปัจจัยคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวประเภท
ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ อันดับสามคือปัจจัยคุณค่าของแหล่ง
ท่องเที่ยวประเภทสิ่งทีมนุสรณ์สร้างขึ้น

ส่วนผลการศึกษาด้านความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย
หลังจากเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจกับปัจจัย
คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวประเภทขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์
อันดับสามคือ ปัจจัยที่ดึงดูดในเรื่องของความสะดวกปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว

อนันต์ วัฒนกุลจรัส (2549) ได้เขียนบทความให้กับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
เรื่อง “ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวกระจุกหรือกระจาย” ซึ่งมีเนื้อหาว่า หากมองในแง่ดีของการ
กระจายรายได้จากการท่องเที่ยว จริงอยู่ที่ว่าการขยายตัวของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดการ ว่าจ้าง
แรงงานไร้ฝีมือเพิ่มมากขึ้นและช่วยลดปัญหาความยากจนได้โดยตรงแต่จากรายงานการวิจัยเมื่อ
เร็วๆ นี้ พบว่ารายได้ส่วนใหญ่ที่มาจาก การขยายตัวทางด้านการท่องเที่ยวกลับสะสมพอกพูนอยู่ใน
ปัจจัยการผลิตอื่นมากกว่าแรงงานไร้ฝีมือ นอกจากนี้แรงงานไร้ฝีมือในภาคส่วนอื่นๆก็อาจจะได้รับ
ผลกระทบในทางลบเช่นกันและผลตอบแทนต่อที่ดินทางการเกษตรซึ่งเป็นแหล่งที่มาสำคัญของ
รายได้หลักของคนยากจนในภาคเกษตรกรรมอาจจะตกต่ำลงได้เมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีการ
ขยายตัว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University =

All rights reserved